

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
13-14 травня 2021 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «12» травня 2021 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р., Мукачево / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2021. – 572 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми розвитку сфери обслуговування, туризму та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ОСТРОВСЬКА М.Я. Особливості інноваційно-гуманістичної підготовки майбутніх учителів початкової школи у контексті ЄВО	177
ПАВКО А.І. Випереджальна педагогіка: історико-педагогічна ретроспектива та сучасні інноваційні технології навчального процесу	179
ПАПП К.Л. Національно-патріотичне виховання у школах Закарпаття першої половини ХХ століття	182
ПЕТАХ В. І., ТОМАШЕВСЬКА М. О. До проблеми готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності	184
ПЕТЬОВКА А. В., ТЯГУР В.М. Використання сучасних педагогічних технологій на уроках трудового навчання в початковій школі	185
ППЧАК С. Н., ФЕНЧАК Л. М. Використання тренінгових технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців освіти	188
ПЛОТНИКОВА К. Р. Підходи до визначення поняття «тренер-викладач»	189
PALLAY KATALIN A hallgatói mobilitás formái és kimenetele	191
ПОПОВИЧ О.М., ГРАБ О.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування первинних уявлень про природне довкілля в дітей дошкільного віку	193
ПРОДАН М. В., ПИНЗЕНИК О. М. Інтеграція освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти	195
ПРШЕСМИЦЬКА Н. О., ЛАЛАК Н. В. Приватні школи: зарубіжний та вітчизняний досвід	197
РАЙЧИНЕЦЬ В.М. «Радянізація» освіти та шкільництва Закарпаття повоєнного періоду	199
РІЗАК Е.В. Особливості сприймання музики молодшими школярами	202
РУСИН Н.М., КОСТИЧ М. Створення сприятливої сімейної атмосфери як умова повноцінного розвитку особистості дитини	204
РУСИН Н.М., МЕТЕНЬКО Д. Сюжетно-рольова ритмічна гімнастика як інноваційна технологія фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО	206
РУСИН Н.М., ПАРЕНКО Д. Гуманізація освітнього процесу ЗДО як основа духовно-морального становлення майбутнього громадянина	208
РУСИН Н.М., ЧЕХ Н. Розвиток дрібної моторики як засіб адаптації дитини в дитячому садку	210
СИМОНЯН В. В. Науково-теоретичний та практичний досвід майбутнього викладача вокалу	212
СОЙМА Н.М., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Гігієнічні принципи організації освітнього процесу в установах загальної середньої освіти	215
СТЕГУРА І.І. Історичні аспекти розвитку та реформування правничої освіти у Німеччині	217
СУХОДОЛЬСЬКА Ю. М., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Особливості застосування методів виховання у естетичному розвитку учнів молодшого шкільного віку	218
СУХОЛОВА М.А. Артистизм вокаліста-естраднака як основний чинник його професійного зростання	220
ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Особливості змісту соціально-комунікативної підготовки педагога	222
ТОВКАНЕЦЬ Г.В., КИРЛИК О.В. Комунікативний самоконтроль як компонент професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи	224
ТОВКАНЕЦЬ Г.В., ЛІВАК Д.С. Ігрові технології і проблемні ситуації у формуванні красназавчих компетенцій учнів молодшого шкільного віку	226
ТОВКАНЕЦЬ Г.В., ЯНИК М.М. Принципи формування екологічної компетентності учнів загальноосвітньої школи	228

Отже, готовність до формування первинних уявлень про природне довкілля в дітей має бути результатом еколого-педагогічної підготовки майбутніх вихователів, а становлення цієї готовності означає утворення системи таких мотивів, інтересів, установок, рис особистості, знань, досвіду практичної діяльності, які, активізуючись, забезпечать можливість ефективно виконувати свої професійні функції.

Література

1. Гавриш Н. Осердечення змісту професійної підготовки як чинник особистісно-професійного зростання майбутніх педагогів дошкільної освіти / Гавриш Н., Барна Х., Половіна О. // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – Budapest, 2016. – IV (45). – С. 42–46.

2. Лисенко Н.В. Практична екологія для дітей: навч.-метод. посіб. для батьків, вихователів, вчителів / Н.В. Лисенко. - Івано-Франківськ: Фірма «Сіверсія» ЛТД, 1999. – 156 с.

3. Поддьяков А.Н. Особенности наглядно-действенного мышления дошкольников // Вестник Моск. ун-та. Сер. 14. Психология, 1986(6). - № 1. – С. 69-71.

4. Яришева Н.Ф. Екологічне виховання дошкільників : посібник для вихователів. / Н.Ф. Яришева. - К., 2001. - 55 с. - (Серія «Екологія і здоров'я»).

УДК 373.2.091.313:37.064.2(043.2)

ПРОДАН М. В., ПИНЗЕНИК О. М.,
Мукачівський державний університет

ІНТЕГРАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ

Аналіз сучасних досліджень свідчить про стійкий науковий інтерес до проблеми інтеграції в освіті (І. Бех, М. Вашуленко, Н. Гавриш, І. Зязюн, В. Ільченко, І. Кіндрат, О. Савченко та інші). Суттєвими в дослідженні проблеми інтегрованого підходу в системі освітнього процесу в закладі дошкільної освіти є праці таких вчених: К. Белая, І. Кіндрат, М. Лазарева та ін.

Поняття «інтеграція» ввів у науку Г. Спенсер у 1857 році, зв'язавши його з поняттям «диференціація». Інтеграцію діалектично пов'язано з протилежною тенденцією – розчленованістю і спеціалізацією частин цілого. Якщо інтеграція прагне об'єднати всі елементи, щоб система функціонувала з максимальним ефектом, то диференціація прагне послабити взаємозв'язок між елементами, щоб максимізувати ефективність функціонування кожного з них[1].

Інтеграція (від лат *integratio* – з'єднання, відновлення) є об'єднанням будь-яких елементів (частин) у ціле і процес взаємного зближення; об'єднання і структурування невпорядкованих явищ, підвищення інтенсивності взаємодії між елементами системи, впорядковане функціонування частин цілого. У філософському енциклопедичному словнику «інтеграція» визначається як «сторона процесу розвитку, пов'язана з об'єднанням у ціле різнорідних частин і елементів» [2, с. 210].

Прийнятним для трактування сутності інтеграції в педагогіці вважаємо таке визначення: «Інтеграція – це процес взаємодії, ущільнення, уніфікації знань, ... процес, який об'єктивно детермінований взаємопроникненням різних видів матеріально-виробничої та громадсько-політичної діяльності людей, а у своїх більш глибоких засадах – матеріальною єдністю світу, загальним зв'язком, ізоморфізмом структур у якісно різноманітних об'єктах» [3, с. 32].

Психологічним обґрунтуванням інтеграції змісту дошкільної освіти виступають: концепція розвивального навчання як стратегія сучасної освіти, що розроблена на основі положень Л. Виготського (В. Давидов, Д. Ельконін); теорія ампліфікації (збагачення) розвитку особистості дитини, розроблена на основі досліджень О. Запорожця; положення про дві тенденції в розумовому розвитку дошкільників М. Подд'якова. Повніше поняття інтеграції в педагогіці дає В. Безрукова. На її думку, педагогічна інтеграція – вища форма взаємозв'язку (розділів освіти, етапів освіти), якій притаманна нерозривність компонентів, нова об'єктивність, монооб'єкт, нова структура, нова функція, що вступають у зв'язок об'єктів [4]. Педагогічна інтеграція реалізується посиленням взаємозв'язків усіх компонентів освітнього процесу: цілей, завдань, форм організації, змісту тощо.

Під принципом інтеграції розуміється стан пов'язаності, взаємопроникнення і взаємодії окремих освітніх галузей, що забезпечують цілісність освітнього процесу. Потрібно також підкреслити важливість не тільки інтеграції змісту дошкільної освіти, а й організаційних форм (занять, освітніх ситуацій та подорожей, гри), у яких тією чи іншою мірою будуть інтегруватись і різні види дитячої діяльності.

Інтеграція, будучи дидактичним принципом, вимагає навмисного та послідовного включення взаємозв'язків освітніх напрямів (ліній) в освітній процес ЗДО. У практиці дошкільної освіти принцип інтеграції реалізується шляхом:

- інтеграції в змісті пропонованого дітям матеріалу з метою розкриття сутності понять (освітні напрями, лінії, специфічні види дитячої діяльності з освоєння освітніх галузей тощо);
- інтеграції методів навчання з метою всебічного розгляду понять і явищ;
- інтеграції теорії та практики з метою практичного використання набутих знань, умінь і навичок;
- розвитку інтегративних якостей особистості дитини як результату дошкільної освіти, а також основи базової культури дитини дошкільного віку;
- інтеграції різних типів організацій (дошкільної, додаткової освіти, соціокультурних центрів, бібліотек, клубів, гуртків та секцій тощо) і центрів для дітей дошкільного віку, які надають різні можливості для розвитку та забезпечують позитивну соціалізацію дошкільників.

Таким чином, інтегрований освітній процес у ЗДО – це цілеспрямований і систематичний процес об'єднання освітніх напрямів під час спеціально

організованої взаємодії педагогів і вихованців, спрямований на вирішення освітніх завдань на основі інтеграції змісту освіти та видів дитячої діяльності.

Література

1. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зимабіло- сніжка / К. Л. Крутій, І.Б. Стеценко. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2017. – 124 с. : вкл. + DVD-диск. –Бібліогр.: в кінці розділів. – С. 18-21.

2. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.

3.Коджаспирова Г. М. Педагогический словарь / Г. М. Коджаспирова, А.Ю. Коджаспиров. – М. : Академия, 2000. – 176 с.

4. Безрукова В. С. Інтеграційні процеси в педагогічній теорії та практиці : монографія. – К, 1994. – С. 15–33.

УДК 37.018.593(477+100)

ПРШЕСМИЦЬКА Н. О., ЛАЛАК Н. В.,
Мукачівський державний університет

ПРИВАТНІ ШКОЛИ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Багатоваріативність, різноманітність типів та видів навчальних закладів і форм здобуття освіти, як відомо, є обов'язковою передумовою для динамічного розвитку будь-якої освітньої системи. В Україні у процесі встановлення демократичного суспільства важливим чинником є існування альтернативної приватної освіти, постійна її підтримка з боку держави, органів місцевого самоврядування і суспільних організацій.

Число приватних закладів, що постійно збільшується, веде до необхідності фундаментальних та прикладних методологічних досліджень у сфері недержавної освіти. Цінними для нас є наукові доробки вчених (В. Андрущенко, В. Биков, Г. Дмитренко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Луговий, В. Майборода, В. Пікельна, Н. Протасова, О. Савченко та ін.), в яких висвітлюються різні теоретичні і практичні аспекти управління освітою. Науковці виокремлюють кілька видів приватних шкіл: релігійні школи з власними програмами, але державним фінансуванням; школи, створені благодійними організаціями на грантовій основі; приватні школи з прямою державною фінансовою підтримкою; маленькі приватні школи, ціни яких регулює ринок освітніх послуг тощо.

Вітчизняні приватні заклади освіти є ровесниками незалежної України. Закон «Про освіту» від 4 червня 1991 року зафіксував рівноправне функціонування державних, муніципальних і недержавних навчальних закладів. Вони почали активно виникати в 1991 році саме як альтернатива масовій школі. На першому етапі це були вальдорфські школи, школи Монтесорі, школи, які відповідали особистим запитам батьків, до прикладу, школи з духовною складовою, культурологічні, фінансові, економічні. Приватні школи тоді творили люди творчі, які хотіли розкрити свій, незадіяний

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>